

8. (2024). Kartkovyiy rynok: chastka bezghotivkovykh operatsiy prodovzhuie zrostaty. [Card market: the share of non-cash transactions continues to grow]. Minfin. Available at: <https://minfin.com.ua/ua/2024/12/03/140944865/>.
9. (2025). Monobank Dashboard. Available at: <https://monobank.ua/dashboard>.
10. (2025). Kil'kist' biznes-korystuvachiv mobil'noho bankinhu zroslo na 7,4% – PryvatBank. [The number of business users of mobile banking increased by 7.4% - PrivatBank]. Fintech Insider. Available at: <https://fintechinsider.com.ua/kilkist-biznes-korystuvachiv-mobilnogo-bankingu-zroslo-na-74-pryvatbank/>.
11. (2025). U 2025-rotsi bankam dovedet'sia zbil'shyty investytsii u tsvyrovizatsiiu. [In 2025, banks will have to increase investments in digitalization]. Finansoviy klub. Available at: <https://finclub.net/news/u-2025-rotsi-bankam-dovedetsia-zbilshyty-investytsii-u-tsvyrovizatsiiu.html>.
12. Kretov, D., Mindova, O. (2024). «Digitalization of the banking sector of Ukraine: current state and prospects for development». *Staliy rozvytok ekonomiky*. № 2 (49). pp. 223-228. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-49-35>.
13. Pysarevs'ka, H.I., Kutsenko, T.M., Martovyts'kyj, A.D. (2023). «Digital platforms in the economy: current trends and directions of development». *Ukrains'kyj zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniky*. Vol. 8. № 4. pp. 174-178. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-4-27>.
14. Rynzhuk, D., Shpironov, I. (2025). «Strategic management of digital transformation of banking institutions». *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*. № 1 (41). pp. 437-445. DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2025-1\(41\)-437-445](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2025-1(41)-437-445).
15. Butenko, T.V. (2025). «Digitalization of the banking sector: problems and prospects». *Ekonomichnyj prostr.* № 197. pp. 159-166. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.197.159-166>.
16. Shelud'ko, S.A., Bratkevych, P.P. (2019). «The impact of digitalization on the banking business in Ukraine». *Pryazovs'kyj ekonomichnyj visnyk*. Issue 5 (16). pp. 334-339. DOI: <https://doi.org/10.32840/2522-4263/2019-5-57>.
17. Pustovarov, A.I. (2020). «Foreign experience of digital transformation of management of national economic development». *Prychornomors'ki ekonomichni studii*. Issue 51. pp. 261-267. DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.51-42>.
18. Cherkasova, M.V. (2022). «Transformation of the bank's marketing strategy in the context of digitalization». *Naukovyj visnyk Odes'koho natsional'noho ekonomichnoho universytetu*. № 3-4 (292-293). pp. 61-67. DOI: <https://doi.org/10.32680/2409-9260-2022-3-4-292-293-61-67>.

Abstract.

Bitner I., Viadrova N., Dobrovolska I. Digitalization of banking services in Ukraine: trends, challenges and development prospects.

The article investigates the current state, trends, and prospects of digitalization of banking services in Ukraine amid a full-scale armed invasion and the country's European integration course. The relevance of the study is driven by the rapid transformation in the banking sector, shaped by technological innovations, shifting consumer behavior, escalating security challenges, and the need to adapt to European Union standards. In circumstances where physical banking infrastructure is being destroyed, and millions of citizens are internally displaced, digitalization has transformed from a competitive advantage into a condition for the operational survival of financial institutions. The purpose of the article is to provide a comprehensive analysis of the key trends of digital transformation in Ukraine's banking sector, identify the main challenges along this path, determine strategic development directions over the 2025–2028 horizon, and formulate practical recommendations for banking institutions. To achieve this goal, the methods of systemic analysis, statistical generalization, comparative analysis, and forecasting were applied. The research findings establish that Ukraine demonstrates one of the highest levels of digital banking service penetration in Central and Eastern Europe. The share of cashless payment card transactions by number reached 94.6% in 2024 (8,184.8 million transactions worth UAH 4,243.5 billion), rising further to 95.5% by the end of 2025. The total number of payment cards issued reached 132 million as of early 2025 – an increase of 15% compared to the end of 2023. Leading mobile banks – Monobank and Privat24 – each serve between 10 and 12 million active users, forming fully-fledged ecosystems of digital financial services. The article systematizes four key trends in banking services digitalization: the development of mobile and internet banking as core service channels; integration with state digital platforms, in particular the Diia application, which simplifies KYC procedures and electronic identification; the introduction of cloud solutions and back-office automation based on RPA technologies; and the development of open banking and API ecosystems in accordance with the requirements of EU Directive PSD2, the regulated implementation of which in Ukraine commenced in August 2025. Five principal challenges of banking sector digitalization are identified: the escalation of cyber threats (the number of cyberattacks on Ukraine increased by 70% in 2024); the lag of the regulatory framework behind the pace of technological development; digital inclusion challenges for vulnerable population groups; significant infrastructure and financial costs associated with the modernization of legacy IT systems; and a shortage of qualified personnel under martial law conditions. Attention is devoted to the ethical management of data, the protection of client privacy, and ensuring the transparency of artificial intelligence algorithms in banking operations. Within the framework of strategic development prospects, four priority directions are substantiated for the 2025–2028 horizon: enhanced service personalization through AI and broader application of analytics for lending and credit scoring; the expansion of ecosystem products – BNPL, embedded finance, and subscription financial services; the digitalization of back offices and migration of critical systems to the cloud with a hybrid approach to risk control; and expanded integration with state digital platforms in KYC and verification processes. Practical recommendations are formulated for banks: conducting cyber risk audits and implementing Zero Trust architecture; developing an API strategy and preparing for Open Banking requirements; implementing a phased cloud migration and automating routine operations; and implementing principles of responsible AI use and preparing for the requirements of GDPR and the EU AI Act. The scientific novelty of the study lies in the comprehensive systematization of the factors driving the accelerated digitalization of the banking sector under conditions of armed conflict and in the identification of strategic transformation priorities about the European integration dimension. The practical significance of the findings lies in their potential application by banks, regulators, and fintech companies to develop digital strategies and design customer-centric products.

Keywords: digitalization, banking services, mobile banking, neobank, cashless payments, fintech, digital transformation, digital transformation strategy of banking institutions.

Стаття надійшла до редакції / Received 02.05.2026 Прийнята до друку / Accepted 15.05.2026 Оpubліковано / Published 31.05.2026

Бібліографічний опис статті:

Бітнер І.В., Вядрова Н.Г., Добровольська І.О. Цифровізація банківських послуг в Україні: тенденції, виклики та перспективи розвитку. *Актуальні проблеми інноваційної економіки та права*. 2026. № 2. С. 20-25.

Bitner I., Viadrova N., Dobrovolska I. Digitalization of banking services in Ukraine: trends, challenges and development prospects. *Actual problems of innovative economy and law*. 2026. No. 2, pp. 20-25.

УДК: 339.5:338.439:631.11(1-13); JEL classification: F13, Q13, Q18, O13 DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2026-2-5>

ЯЦЕНКО Олександр Миколайович, к.е.н., докторант кафедри Міжнародної торгівлі і маркетингу, КНЕУ імені Вадима Гетьмана, старший фінансовий бізнес-партнер з насіння в Україні, ТОВ «Сингент», <https://orcid.org/0000-0002-0388-728X>

ЛУКАШЕНКО Роман Віталійович, стажер відділу внутрішнього аудиту управління Внутрішнього аудиту Державної судової адміністрації України, <https://orcid.org/0009-0007-8507-7603>

ЯЦЕНКО Ольга Миколаївна, д.е.н., професор, в.о. завідувача кафедри міжнародної торгівлі та маркетингу КНЕУ імені Вадима Гетьмана, <https://orcid.org/0000-0003-4399-2217>

РОЗВИТОК ЗАКОРДОННИХ ПРОДОВОЛЬЧИХ ХАБІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТРАТЕГІЧНОГО АГРОТРЕЙДИНГУ В КРАЇНАХ ГЛОБАЛЬНОГО ПІВДНЯ

Яценко О.М., Лукашенко Р.В., Яценко О.М. Розвиток закордонних продовольчих хабів як інструмент стратегічного агротрейдингу в країнах Глобального Півдня.

У статті проведено теоретичне дослідження ролі та перспектив розвитку закордонних продовольчих хабів як стратегічного інструменту агротрейдингу в країнах Глобального Півдня. Проаналізовано еволюцію міжнародної торгівлі аграрною

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons CC-BY 4.0

© Яценко Олександр Миколайович, Лукашенко Роман Віталійович, Яценко Ольга Миколаївна, 2026

продукцією, сучасні підходи до трактування терміну «продовольчих хабів» та їх функції у глобальних ланцюгах постачання. Узагальнено наукові підходи, щодо визначення суті продовольчих хабів у логістичній інтеграції малих та середніх підприємств. Особливу увагу приділено перспективам використання продовольчих хабів для розширення присутності українських малих і середніх експортерів на ринках Африки, Азії, Близького Сходу та Латинської Америки. Проаналізовано економічні, демографічні та продовольчі показники країн Глобального Півдня та визначено фактори, що формують довгостроковий попит на продукти харчування, а також відповідні можливості для українського бізнесу. На основі аналізу статистичних даних міжнародної торгівлі визначено регіони та товарні групи, що мають найбільший потенціал для українського аграрного експорту. Запропоновано можливі напрями спеціалізації продовольчих хабів залежно від потреб окремих регіонів Глобального Півдня та їхньої продовольчої структури. Встановлено, що продовольчі хаби можуть виконувати широкий спектр функцій, здатних полегшити логістику для малих і середніх підприємств. Хаби здатні як забезпечувати логістичні функції, так і виступати центрами сертифікації, маркетингу, адаптації продукції та координації взаємодії між виробниками й кінцевими споживачами на віддалених ринках. Практична цінність дослідження полягає у можливості використання отриманих результатів для формування стратегії розвитку українського аграрного експорту, диверсифікації зовнішніх ринків збуту, вдосконалення механізмів підтримки малих і середніх підприємств у експорті та зміцнення позицій української аграрної продукції у глобальній системі продовольчої безпеки.

Ключові слова: продовольчі хаби, Глобальний Південь, агротрейдинг, експортна інфраструктура, продовольча безпека, український експорт.

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Сучасна система міжнародної торгівлі продовольством характеризується високим рівнем конкуренції, ускладненням логістичних ланцюгів та зростанням вимог до якості й безпечності харчової продукції. Натомість певні регіони характеризуються низьким рівнем продовольчої безпеки та зазнають впливу голоду. Окрім того, попри поступову лібералізацію світової торгівлі, доступ малих та середніх аграрних виробників до зовнішніх ринків залишається обмеженим через значні нетарифні бар'єри, як-от складність сертифікації, недосконалу інфраструктуру, транспортні витрати тощо. Для України ця проблема набуває особливої актуальності, адже повномасштабне вторгнення росії спричинило необхідність диверсифікації зовнішньоекономічних відносин та експортних напрямів, а також пошуку нових союзників і ринків збуту аграрної продукції. Країни Глобального Півдня демонструють стрімке зростання населення, урбанізації та попиту на продукти харчування, що створює значний потенціал для розвитку українського аграрного експорту. У таких умовах закордонні продовольчі хаби можуть виступати важливим інструментом, забезпечуючи накопичення, зберігання, адаптацію та розподіл продукції на віддалених ринках.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед сучасних досліджень, що описують розвиток продовольчих хабів, варто виділити праці авторів І. Манікаса, Дж. Маліндретоса та С. Мосхуріса. У дослідженні «продовольчі хаби» розглядаються як інструмент забезпечення сталого розвитку аграрних малих та середніх підприємств. Автори запропонували концепцію «Agro-Food Sustainability Knowledge Hub», яка поєднує принципи корпоративної соціальної відповідальності, сталого управління ланцюгами постачання та розвитку місцевих громад.

Дослідження Одуру-Марфо та Кларка [8] представляє сучасний, багатовимірний підхід до розуміння концепції терміну Глобального Півдня. Автори підкреслюють, що цей термін не можна зводити до фіксованої групи держав, він відображає історичні, економічні та політичні умови, за яких сформувалися нерівні глобальні відносини. У роботі визначено три ключові підходи до визначення Глобального Півдня:

- як географічно обумовлена група країн з низьким та середнім рівнем доходу;
- як соціально-економічний простір, сформований колоніальною спадщиною та структурною нерівністю;
- як транснаціональне політичне співтовариство, що пропонує альтернативну перспективу глобалізації.

Водночас важливе значення для дослідження сучасних тенденцій українського аграрного експорту має аналітична публікація Славоміра Матушака. У роботі проаналізовано відновлення українських логістичних маршрутів у 2024 р. після відкриття нового морського коридору в Чорному морі. Автор зазначає, що це дозволило суттєво збільшити експорт аграрної продукції, насамперед зернових та олійних культур, а також переорієнтувати постачання на ринки Азії, Близького Сходу та інші країни поза межами ЄС.

Подальші трансформації глобального сільського господарства передбачаються в контексті глобальних

геополітичних і військових конфліктів, зокрема, війни в Україні [21–26]. Взаємозв'язок між війною в Україні та показниками світової торгівлі й глобального ВВП уже доведено, а також спостерігається його вплив на динаміку цін на продовольство. У зв'язку зі значними затримками в ланцюгах постачання агропродукції, спричиненими повномасштабним вторгненням в Україну, автори роблять висновок про зростання важливості наshore складських потужностей у логістичних системах агроторгівлі, що, ймовірно, матиме трансформаційний вплив як на матеріальні, так і на фінансові потоки галузі у світовому масштабі. В цьому контексті розвиток закордонних продовольчих хабів стане важливим інструментом стратегічного агротрейдингу в країнах Глобального Півдня.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є визначення особливостей розвитку закордонних продовольчих хабів як інструменту стратегічного агротрейдингу України в країнах Глобального Півдня, а також визначення перспективних регіонів і товарних позицій для експорту в середньостроковій перспективі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Торговля продуктами харчування відіграє надзвичайно важливу роль у нашому житті. Вона пов'язує продовольчі системи та людей, забезпечує споживачів достатньою кількістю різноманітних продуктів харчування, створює дохід і робочі місця для фермерів, робітників та торговців у всьому світі [1].

Агротрейдинг є вужчим за торгівлю продуктами харчування, однак досі не існує єдиного, загальноприйнятого визначення цього терміна. Під цим терміном розуміється спеціалізована діяльність у сфері агробізнесу, що охоплює комплекс операцій із закупівлі, зберігання, транспортування та збуту сільськогосподарської продукції на внутрішніх і зовнішніх ринках.

Історія міжнародної торгівлі сільськогосподарською продукцією налічує тисячоліття та була притаманна народам усього світу. Помітним маркером розвитку є процес європейської колонізації інших континентів з кінця XV століття. Подібна залежна торгівля набула поширення та закріпилася як системна лише в XVII столітті. У подальшому сільськогосподарська революція у Великій Британії допомогла підвищити ефективність землеробства, запровадивши сівозміни, селекцію тощо. Її найбільший вплив проявився лише після промислової революції, яка принесла машини та хімічні добрива, що значно прискорили зростання продуктивності сільського господарства з 1830 р. [2].

Процес агротрейдингу в його сучасному розумінні почав формуватися на початку XX століття, тоді як тогочасна торгівля була надто хаотичною, аби бути ефективною. Кожна країна мала власні регіональні правила та міжнародні угоди для торгівлі агропродукцією, в той час як ринок потребував уніфікації. Анархія в торговельній політиці поступилася місцем більшій визначеності після підписання в 1947 р. Генеральної угоди з тарифів і торгівлі (ГАТТ) [2].

Фінальне становлення сучасного ринку відбулося після завершення Уругвайського раунду переговорів (1986–1994), а також після створення Світової організації

торгівлі (COT) у 1995 р. Наслідком цього стало поступове зниження тарифних бар'єрів та впровадження Угоди про сільське господарство (AoA). Це створило правову базу для глобальної інтеграції аграрних ринків. За період з 1995 р. до 2019 р. мережа продовольчої торгівлі стала значно ефективнішою, особливо щодо розподілу частки світового експорту. Частка країн із низьким та середнім рівнем доходу зросла з майже 30 % у 1995 р. до 40 % у 2011 р. і відтоді залишається незмінною.

Зауважимо, що навіть попри спрощення експортного клімату, доступ до експорту для малих та середніх підприємств завжди був проблематичним, оскільки уряди різних країн зацікавлені у створенні сприятливих умов для власного виробництва. Таким чином, постала потреба в ухваленні рішень для спрощення їхнього доступу до закордонних ринків, зокрема через продовольчі експортні хаби.

За визначенням Міністерства сільського господарства США (USDA), продовольчим хабом є центрально розташований об'єкт із структурою управління бізнесом, що сприяє збиранню, зберіганню, переробці, розподілу та/або збуту продовольчих товарів місцевого/регіонального виробництва [3]. Проте в контексті цієї роботи та особливостей стратегічного агротрейдингу функції хабів значно розширюються. Хаб виступає як критична ланка логістичного ланцюга, що мінімізує транзакційні витрати та забезпечує спрощений доступ товарів країни до віддалених ринків для малих і середніх виробників, які інакше не мали б змоги конкурувати на глобальних масштабах.

Однак у науковій спільноті існує значна кількість поглядів на це поняття. Згідно з теорією «логістичного засобу та соціальної місії», висунутою Дж. Метсон та Дж. Тейер, фуд-хаб виступає як логістичний важіль, що значно сприяє ланцюгу постачання. У їхній теорії успіх хабу вимірюється не лише прибутком, а й здатністю сприяти розвитку ринку. Хаби часто функціонують майже як державні установи для спільного блага, що відрізняє їх від традиційних гравців товарного ринку, орієнтованих виключно на високі обсяги й низьку маржу. Окрім того, в теорії висвітлено думку про те, що продовольчі хаби забезпечують ефективну передачу інформації від віддаленого ринку до виробника. Це дозволяє малим виробникам оперативніше адаптувати свої продукти, їхнє пакування тощо до вимог ринків у віддалених регіонах [4]. З іншого боку, І. Манікас, Дж. Маліндретос та С. Мосхуріс розглянули модель агропродовольчого хабу як джерело розвитку громад. У своєму дослідженні автори пропонують концептуальну модель хабу, що базується на принципах «triple bottom line» – поєднанні економічної ефективності, екологічної відповідальності та соціальної інклюзивності. Основна увага приділяється ролі хабу як центру обміну знаннями та спільними ресурсами. З цієї точки зору, хаб виступає інструментом, що забезпечує механізми спільного використання логістичної інфраструктури та впровадження «зелених» технологій. Завдяки цьому малі фермерські господарства отримують можливість інтегруватися у сучасні ланцюги постачання, зберігаючи при цьому свою економічну незалежність [5].

У цьому контексті важко не відзначити фундаментальну працю «Regional Food Hub Resource Guide», підготовлену колективом авторів під керівництвом Дж. Бархеми для USDA. Доробок систематизує практичний досвід функціонування хабів. А також систематизує ці об'єкти за типами бізнес-структур, як-от: кооперативи, неприбуткові організації, приватні компанії, та детально описує їхню роль як ринкових агрегаторів [6].

Найбільш перспективним регіоном для розміщення такого хабу є Глобальний Південь.

Глобальний Південь – це група країн, що об'єднані спільним геоісторичним минулим, невід'ємною частиною якого є вплив колонізації та іноземної експансії. Території переважної більшості країн Африки, Азії та Латинської Америки були інтегровані в глобальну

економічну систему, засновану на експлуатації ресурсів і робочої сили [7; 8].

Сьогодні країни глобального Півдня становлять приблизно 40 % світового валового продукту і мають близько 85 % світового населення [9]. Якщо розглянути детальніше, то в період між 2007 і 2024 рр. обсяг торгівлі Південь-Південь зріс більш ніж удвічі – з 2,3 трильйона доларів до 5,6 трильйона доларів [10].

Незважаючи на економічне піднесення, ситуація з продовольчою безпекою у регіоні залишається критичною. Продовольча та сільськогосподарська організація ООН (FAO) повідомляє, що у 2024 р. близько 2,3 млрд людей у світі стикалися з помірною або сильною продовольчою небезпекою (табл.). Найбільш складна ситуація спостерігається в Африці, де поширеність хронічного голоду сягає 20,2 %, що більш ніж удвічі перевищує середньосвітовий показник. Понад 1 мільярд людей в Африці не можуть дозволити собі здорове харчування [11].

Таблиця 1

Огляд продовольчої безпеки Глобального Півдня, 2024 р.

Регіон Глобального Півдня	Кількість населення у млн	Частка світового населення, %	Відсоток людей, що страждають від голоду, %	Рівень харчової нестабільності, %
Африка	1585,0	18,8%	20,2%	58,9%
Азія	5005,3	59,3%	6,7%	23,3%
Пд. Америка та країни Карибського басейну	672,2	8,0%	5,1%	25,2%
Океанія	47,1	0,6%	5,1%	26,3%
Світ	8442,4	100,0%	8,2%	28,0%

Джерело: побудовано авторами на основі [11; 12]

Поширеність помірної або серйозної продовольчої нестабільності в Африці досягла 58,9 % у 2024 р., що більш ніж удвічі перевищує середній світовий показник у 2024 р., тоді як у Латинській Америці та Карибському басейні, Азії та Океанії цей показник нижчий за світовий – відповідно 23,3 %, 25,2 % та 26,3 %. Узагальнено це можна побачити у наведеній вище таблиці.

Країни Глобального Півдня часто залишаються постачальниками сировини з низькою доданою вартістю. Наприклад, багато африканських економік мають низький рівень інтеграції в глобальні ланцюги вартості, залишаючись зосередженими на природних ресурсах і стикаючись з труднощами в конкуренції з більш технологічними колегами з Азії [9].

Ринки країн Глобального Півдня стрімко розвиваються, та на відміну від розвинених країн, більшість держав Глобального Півдня має молоде населення. Це створює величезний резерв робочої сили та зростаючий споживчий попит. Стрімка урбанізація призводить до формування мегаполісів, які стають центрами торгівлі та інновацій.

Згідно з прогнозами Організації Об'єднаних Націй, очікується, що до 2030 р. у світі буде 43 мегаполіси з населенням понад 10 млн мешканців, більшість з яких знаходиться в регіонах, що розвиваються. Населення планети до 2050 р. зросте з 8,2 млрд до понад 9,6 млрд осіб, основний приріст припадатиме на країни Африки на південь від Сахари. Урбанізація призведе до того, що 2,5 млрд людей переїдуть до міст, що кардинально змінить логістичні вимоги до постачання їжі. Наразі в Азії та в Африці зосереджена низка найшвидше зростаючих міських агломерацій. Переважно це міста з населенням менше 1 мільйона мешканців [13; 14].

Різний розвиток регіонів Півдня створює можливість для постачання продовольства. Наприклад, сільське господарство є ключовим сектором для Африки, оскільки більшість громад залежить від нього як джерела їжі та доходу, і в ньому зайнято приблизно 53 % робочої сили. Однак, незважаючи на свій величезний соціально-економічний потенціал, багато джерел вказують, що сектор не може повністю забезпечити населення продуктами харчування [15].

Подібна динаміка характерна для багатьох регіонів, що створює можливості для виходу на ринок іноземних компаній та експорту харчових продуктів. Таким чином, теоретичний аналіз наукової літератури та експертних джерел дає змогу сформуувати певні рекомендації. Насамперед варто звернути увагу на те, що

показники експорту країн Глобального Півдня загалом перевищують імпорт, що видно з рисунка 1. Ці показники тісно взаємопов'язані. Згідно з результатами кореляційного аналізу, зміна обсягів експорту на 99,5 % пояснюється динамікою імпорту.

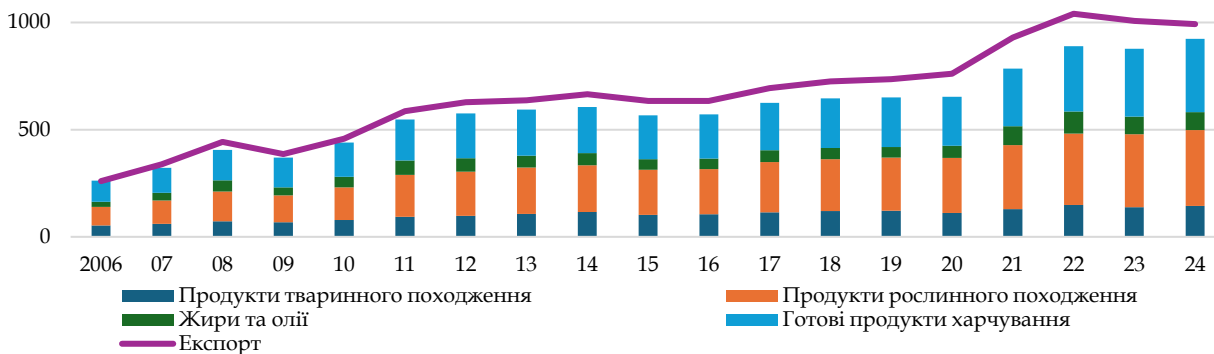

Рис. 1. Показники експорту та імпорту продуктів харчування у країнах Глобального Півдня (у млрд дол. США). Джерело: розроблено авторами на основі [16]

Висока залежність цих показників, з одного боку, може бути пояснена тісною торгівлею країн у межах аналізованої групи. З іншого боку, європейські та американські уряди надають своїм фермерам значні субсидії та захищають їх від іноземних експортерів сільськогосподарської продукції. Ці країни

встановлюють спеціалізовані стандарти якості, яким багато іноземних фермерів не відповідають, тож експорт до них є вкрай обмеженим.

Якщо детальніше розглянути залежність від імпорту окремих регіональних ринків, то можна сформуувати перелік товарних груп, що є дефіцитними (рис. 2) [17].

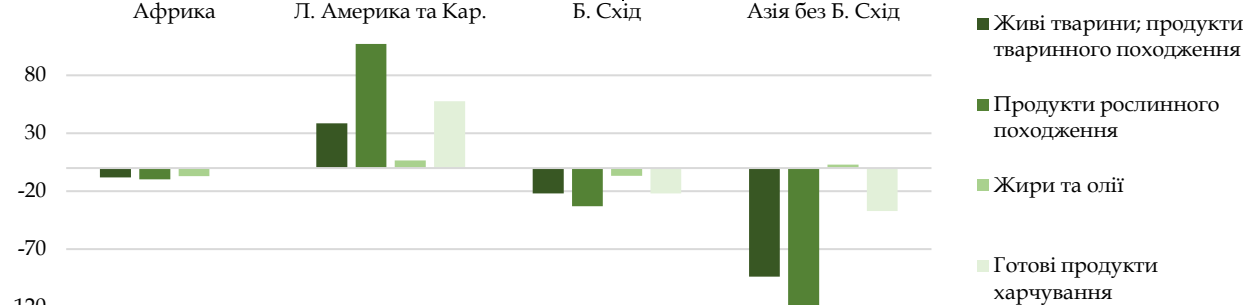

Рис. 2. Згруповані дані про дефіцитні товари на різних ринках за торговельним сальдо у 2024 р. (у млрд дол. США). Джерело: розроблено авторами на основі [16]

З рисунка 2 можна побачити, що ринки Африки, Азії та окремо Близького Сходу орієнтовані на імпорт у контексті забезпечення продуктами харчування (за винятком олійних в Азії), тоді як регіон Латинської Америки та Карибського басейну є основним експортером. Важливою особливістю цього графіка є те, що він показує агреговані показники, об'єднуючи різні країни та їхній експорт (як експорт кави та какао, так і потребу в пшениці). Значна частина африканських сільськогосподарських угідь використовується для вирощування таких культур, як кава, какао або цитрусові, орієнтованих на експорт, тоді як основні харчові культури африканського раціону (пшениця та рис) переважно надходять з-за меж континенту. Найбільш дефіцитними та відповідно придатними для виходу (експорту) українських компаній є такі ринки:

Для африканського регіону пріоритетними групами товарів виступають: 10 – Зернові культури; 17 – Цукор і кондитерські вироби з цукру; 15 – Жири та олії тваринного або рослинного походження; продукти їх розщеплення; готові харчові жири; воски тваринного або рослинного походження; 04 – Молоко та молочні продукти; яйця птиці; натуральний мед; істівні продукти тваринного походження, в іншому місці не зазначені; 02 – М'ясо та істівні м'ясні субпродукти; 19 – Готові продукти із зерна зернових культур, борошна, крохмалю або молока; борошняні кондитерські вироби та інше [16; 18; 22; 24].

Близькосхідний регіон, попри складну безпекову ситуацію, є надзвичайно цінним для українського експортера. Це достатньо близький та платоспроможний ринок для вітчизняної продукції, який має важливу особливість – необхідність сертифікації харчових продуктів за

стандартом «Халаль». Цей ринок майже повністю залежить від імпорту, тому має безліч ніш, які можна було б заповнити. Їх основу складають: 10 – Зернові культури; 02 – М'ясо та істівні м'ясні субпродукти, 15 – Насіння і плоди олійних рослин; інше насіння, плоди та зерна; технічні або лікарські рослини; солома і фураж; 23 – Залишки і відходи харчової промисловості; готові корми для тварин; 04 – Молоко та молочні продукти; яйця птиці; натуральний мед; істівні продукти тваринного походження [16; 18; 23; 26].

Азійський регіон є найбільшим продовольчим ринком збуту, що має перевагу, виражену у відносно низькій вартості експорту, оскільки переважна більшість вантажних кораблів обслуговує експорт з цього регіону. Пріоритетними товарами для цього ринку виступають: 12 – Насіння і плоди олійних рослин; інше насіння, плоди та зерна; технічні або лікарські рослини; солома і фураж; 02 – М'ясо та істівні субпродукти; 10 – Зернові культури; 23 – Залишки і відходи харчової промисловості; готові корми для тварин; 04 – Молоко та молочні продукти; яйця птиці; натуральний мед; істівні продукти тваринного походження, в іншому місці не зазначені, та інше [16; 18; 25].

Регіон Латинської Америки та Карибського басейну хоч і виглядає недоступним «мертвим» для експорту, але має свої слабкі місця, що можна було б доповнити українським експортом, серед них: 04 – Молоко та молочні продукти; яйця птиці; натуральний мед; істівні продукти тваринного походження, в іншому місці не зазначені; 21 – Різні харчові продукти; 11 – Продукція борошномельно-круп'яної промисловості; солод; крохмалі; інулін; пшенична клейковина; 13 – Шелак природний неочищений; природні камеді, смоли та інші рослинні соки і екстракти. Крім того, час від часу в них виникає потреба в

імпорту зернових, хоча за останні роки цей сектор демонструє тенденцію до орієнтації на експорт. Тож наразі цей ринок є найменш перспективним для українського експорту та для відкриття продовольчого хабу [16; 18; 26].

Для України ці ринки є надзвичайно перспективною можливістю. Україна традиційно вважається «житницею Європи» завдяки родючим чорноземам (близько 40 % території), які дозволяють вирощувати значні обсяги зернових, зокрема пшениці, кукурудзи та соняшнику. З давніх-давен цей термін підкреслює роль України як ключового постачальника продовольства на європейські та світові ринки. Це підтверджується статистично: продовольча експортна частка на ринках ЄС є вирішальною та за період з 2019 до 2024 рр. не опускалася нижче 50 %, хоч і у 2025 р. вперше показала 47,5 % [19; 21].

Домінуючим напрямом експорту української продукції є ринки країн ЄС. У 2024–2025 рр. спостерігається поступове зменшення частки ЄС в агроекспорті з 52,1 % до 47,5 % на користь ринків Азії, Африки та Близького Сходу. Експорт до Близького Сходу зріс на 25 % у річному обчисленні, а до Південно-Східної Азії – на 31 %. Ключовими є Індія, Китай, Південна Корея, Індонезія, Бангладеш та В'єтнам, а також країни Африки на південь від Сахари та Центральна Азія [20; 22].

Основними експортними групами товарів України нині є: 02 (м'ясо), 04 (молочні продукти), 10 (зернові), 11 (борошно), 12 (олійні зерна), 14 (інше), 15 (олія), 17 (цукор та кондитерські вироби), 19 (готові продукти), 20 (переробка овочів), 23 (залишки та коми для тварин). Якщо детальніше проаналізувати експорт України до країн Глобального Півдня, то його структура залишається висококонцентрованою: кукурудза та пшениця складають основу зернової групи, тоді як соняшникова олія домінує

в сегменті олійних культур. За даними Центру Східних досліджень, у 2024 р. вартість експорту товарів з України досягла 24,7 млрд дол. США. Основними експортними товарами стали соняшникова олія – 5,1 млрд дол. США, кукурудза 5,1 млрд дол. США, пшениця 3,7 млрд дол. США, ріпак 1,8 млрд дол. США та соєві боби 1,3 млрд дол. США [27].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, в умовах трансформації глобальної системи торгівлі продовольством закордонні продовольчі хаби можуть бути використані для розширення присутності української аграрної продукції на ринках країн Глобального Півдня. Встановлено, що продовольчі хаби здатні виконувати не лише логістичну функцію, а й виступати центрами накопичення, адаптації, сертифікації та просування продукції відповідно до вимог окремих ринків. Особливого значення це набуває для зниження вхідного бар'єра для експорту малих та середніх виробників, які часто не мають достатніх ресурсів для самостійного виходу на віддалені ринки. Було визначено найбільш перспективні товарні групи українського аграрного експорту для країн Глобального Півдня, серед яких зернові культури, рослинні олії, молочна продукція, готові харчові продукти та корми для тварин. Водночас теоретичне дослідження показало, що найбільш перспективними напрямками для розміщення продовольчих хабів є регіони Африки, Азії та Близького Сходу. У перспективі розвиток мережі закордонних продовольчих хабів може сприяти диверсифікації українського експорту, зниженню залежності від окремих ринків збуту та посиленню позицій України у глобальній системі продовольчої безпеки.

Література.

1. The State of Agricultural Commodity Markets 2022. The geography of food and agricultural trade: Policy approaches for sustainable development. Rome, FAO. 2022. URL: <https://openknowledge.fao.org/server/api/core/bitstreams/0c7cb6df-c416-4397-b999-bf7bca819b17/content/state-of-agricultural-commodity-markets/2022/food-agricultural-trade-globalization.html>.
2. Anderson K. Agriculture's globalization: Endowments, technologies, tastes and policies. *Journal of Economic Surveys*. 2023. № 37(4). P. 1314-1352. URL: https://crawford.anu.edu.au/sites/default/files/2025-02/acde_td_anderson_2021_26.pdf.
3. U.S. Department of Agriculture. Getting to Scale with Regional Food Hubs. USDA. 2010. URL: <https://www.usda.gov/about-usda/news/blog/getting-scale-regional-food-hubs>.
4. Matson J., Thayer J. The role of food hubs in food supply chains. *Journal of Agriculture, Food Systems, and Community Development*. 2012. № 3(4). P. 43-47. URL: <https://foodsystemsjournal.org/index.php/fsj/article/view/185>.
5. Manikas I., Malindretos G., Moschuris S. A community-based Agro-Food Hub model for sustainable farming. *Sustainability*. 2019. № 11(4). P. 1017. URL: <https://www.mdpi.com/2071-1050/11/4/1017>.
6. Barham J., Tropp D., Enterline K., Farbman J., Fisk J., Kiraly S. Regional food hub resource guide. 2012. URL: <https://ageconsearch.umn.edu/record/145227/>.
7. Лукашенко Р.В. Сутність та еволюція концепції глобального півдня. 2025. URL: https://kneu.edu.ua/userfiles/Conference_MEiM_20_11_2025/ZbD196rnk_MED196M_20_11_2025.pdf#page=27.
8. Oduro-Marfo S., Clarke M. Global South: what does it mean and why use the term?. University of Victoria, 2018. URL: <https://onlineacademiccommunity.uvic.ca/globalsouthpolitics/2018/08/08/globalsouth-what-does-it-mean-and-why-use-the-term/>.
9. Rise, retreat and repositioning: Lessons from the global South. UNCTAD. Chapter IV. 2024. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/trd2024ch4_en.pdf.
10. The reshaping of global trade: How developing countries can strategize. UNCTAD. News. 2024. URL: <https://unctad.org/news/reshaping-global-trade-how-developing-countries-can-strategize>.
11. CL 179/4 Global food security challenges and drivers. Open knowledge FAO. Rome. 2025. URL: <https://openknowledge.fao.org/items/08ef7663-63d2-44b1-87b6-53075d497489>.
12. Population by Continent 2026. World Population Review. 2026. URL: <https://worldpopulationreview.com/continents>.
13. 68% of the world population projected to live in urban areas by 2050, says UN. United Nation. Department of Economic and Social Affairs. 2018. URL: <https://www.un.org/uk/desa/68-world-population-projected-live-urban-areas-2050-says-un>.
14. Suzuki E., Pirlea A.F. World Population Day: trends and demographic changes. World Bank Blogs. 2025. URL: <https://blogs.worldbank.org/en/opendata/world-population-day-trends-and-demographic-changes>.
15. Kamande A. Africa is so rich in farmland – so why is it still hungry? Views & Voices. 2022. URL: <https://views-voices.oxfam.org.uk/2022/07/africa-is-so-rich-in-farmland-so-why-is-it-still-hungry/>.
16. ITC Trade Map. Trade Map. URL: <https://www.trademap.org/Index.aspx>.
17. Badinger H., Fichet de Clairfontaine A. Trade balance dynamics and exchange rates: In search of the J-curve using a structural gravity approach. *Review of International Economics*. 2019. № 27(4). P. 1268-1293. URL: <https://research.wu.ac.at/en/publications/trade-balance-dynamics-and-exchange-rates-in-search-of-the-j-curve-6>.
18. Nazari A. ONCF, UIC. The Middle-East Region. UIC. 2014. URL: https://uic.org/com/IMG/pdf/presentation_of_middle_east_region.pdf.
19. Outlook for Ukrainian Agricultural Market with Results for 2024. Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur. 2025. URL: <https://www.agroberichtenbuitenland.nl/documenten/2025/01/31/ukrainian-agricultural-market-outlook>.
20. Ukraine's agricultural exports hit \$22.6 billion, Asian, African, and Middle Eastern markets expand. About past, present and future of Ukraine. 2026. URL: <https://odessa-journal.com/public/ukraines-agricultural-exports-hit-226-billion-asian-african-and-middle-eastern-markets-expand>.
21. Mykhalova M., Yatsenko O., Zavadzka Y., Afanasieva O., Haas R. The War in Ukraine and its Impact on Global Agricultural Trade (Auswirkungen des Ukrainekriegs auf den globalen Agrarhandel). *Die Bodenkultur: Journal of Land Management, Food and Environment*. 2023. Vol. 74. Issue 2. P. 91-105. DOI: <https://doi.org/10.2478/boku-2023-0008>. SSN: 0006-5471. URL: <https://content.sciendo.com/view/journals/boku/boku-overview.xml>.
22. Zavadzka Y., Shlapak A., Yatsenko O., Iatsenko O., Mykhalova M., Duhopolskyi O. Sustainable and Resilient International Agricultural

Trade: Global Uncertainty and Regional Reactions. *Problemy Ekorozwoju*. 2025. № 20(2). P. 101–113. DOI: <https://doi.org/10.35784/preko.7276>.

23. *Zavadzka Y, Iatsenko O., Fiore M, Yatsenko O., Khrystenko O., Lyskova L.* Scenario modeling of grain production potential in conditions of military risk: the case of Ukraine. *Front. Sustain. Food Syst.* 2026. Vol. 10. DOI: <https://doi.org/10.3389/fsufs.2026.1737907>. URL: <http://dx.doi.org/10.3389/fsufs.2026.1737907>.

24. *Iatsenko O., Stasys R., Tsygankova T., Yatsenko O., Rudenko V., Hurenko D.* Agrot trading in the system of new formats of international trade relations. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. 2025. Vol. 47 No. 4. P. 658–669. DOI: <https://doi.org/10.15544/mts.2025.52>.

25. *Kudlaenko S., Yatsenko O., Lunova T., Iatsenko O., Sharuk T., Dendeberia D.* Strategic management and improvement of national export support and promotion systems to ensure sustainable development. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2025. № 4(63). P. 280–295. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcapter.4.63.2025.4811>.

26. *Yatsenko O., Iatsenko O., Yaremko K.* Competitive environment and agritraders leadership in the global grain market. *Collection of Scientific Papers "Scientific Notes"*. 2025. № 41 (4). P. 408–426. DOI: http://doi.org/10.33111/vz_kneu.41.25.04.29.203.20.

27. *Matuszak S.* Ukraine's trade in 2024: restoration of logistical routes. *OSW. Analyses*. 2025. URL: <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2025-01-17/ukraines-trade-2024-restoration-logistical-routes>.

References.

1. (2022). The State of Agricultural Commodity Markets 2022. The geography of food and agricultural trade: Policy approaches for sustainable development. Rome. Available at: <https://openknowledge.fao.org/server/api/core/bitstreams/0c7cb6df-c416-4397-b999-bf7bca819b17/content/state-of-agricultural-commodity-markets/2022/food-agricultural-trade-globalization.html>.

2. *Anderson, K.* (2023). «Agriculture's globalization: Endowments, technologies, tastes and policies». *Journal of Economic Surveys*. № 37(4). pp. 1314–1352. Available at: https://crawford.anu.edu.au/sites/default/files/2025-02/acde_td_anderson_2021_26.pdf.

3. (2010). U.S. Department of Agriculture. Getting to Scale with Regional Food Hubs. USDA. Available at: <https://www.usda.gov/about-usda/news/blog/getting-scale-regional-food-hubs>.

4. *Matson, J., Thayer, J.* (2012). «The role of food hubs in food supply chains». *Journal of Agriculture, Food Systems, and Community Development*. № 3(4). pp. 43–47. Available at: <https://foodsystemsjournal.org/index.php/fsj/article/view/185>.

5. *Manikas, I., Malindretos, G., Moschuris, S.* (2019). «A community-based Agro-Food Hub model for sustainable farming». *Sustainability*. № 11(4). pp. 1017. Available at: <https://www.mdpi.com/2071-1050/11/4/1017>.

6. *Barham, J., Tropp, D., Enterline, K., Farman, J., Fisk, J., Kiraly, S.* (2012). Regional food hub resource guide. Available at: <https://ageconsearch.umn.edu/record/145227/>.

7. *Lukashenko, R.V.* (2025). Sutnist' ta evoliutsiia kontseptsii hlobal'noho pivdnia. [The essence and evolution of the concept of the global south]. Available at: https://kneu.edu.ua/userfiles/Conference_MEiM_20_11_2025/ZbD196rnik_MED196M_20_11_2025.pdf#page=27.

8. *Odoro-Marfo, S., Clarke, M.* (2018). Global South: what does it mean and why use the term?. University of Victoria. Available at: <https://onlineacademiccommunity.uvic.ca/globalsouthpolitics/2018/08/08/globalsouth-what-does-it-mean-and-why-use-the-term/>.

9. (2024). Rise, retreat and repositioning: Lessons from the global South. UNCTAD. Chapter IV. Available at: https://unctad.org/system/files/official-document/trd2024ch4_en.pdf.

10. (2024). The reshaping of global trade: How developing countries can strategize. UNCTAD. News. Available at: <https://unctad.org/news/reshaping-global-trade-how-developing-countries-can-strategize>.

11. (2025). CL 179/4 Global food security challenges and drivers. Open knowledge FAO. Rome. Available at: <https://openknowledge.fao.org/items/08ef7663-63d2-44b1-87b6-53075d497489>.

12. (2026). Population by Continent 2026. World Population Review. 2026. Available at: <https://worldpopulationreview.com/continents>.

13. (2018). 68% of the world population projected to live in urban areas by 2050, says UN. United Nation. Department of Economic and Social Affairs. Available at: <https://www.un.org/uk/desa/68-world-population-projected-live-urban-areas-2050-says-un>.

14. *Suzuki, E., Pirlea, A.F.* (2025). World Population Day: trends and demographic changes. World Bank Blogs. Available at: <https://blogs.worldbank.org/en/opendata/world-population-day--trends-and-demographic-changes>.

15. *Kamande, A.* (2022). Africa is so rich in farmland – so why is it still hungry? Views & Voices. Available at: <https://views-voices.oxfam.org.uk/2022/07/africa-is-so-rich-in-farmland-so-why-is-it-still-hungry/>.

16. ITC Trade Map. Trade Map. Available at: <https://www.trademap.org/Index.aspx>.

17. *Badinger, H., Fichet de Clairfontaine, A.* (2019). «Trade balance dynamics and exchange rates: In search of the J-curve using a structural gravity approach». *Review of International Economics*. № 27(4). pp. 1268–1293. Available at: <https://research.wu.ac.at/en/publications/trade-balance-dynamics-and-exchange-rates-in-search-of-the-j-curve-6>.

18. *Nazari, A.* (2014). ONCF, UIC. The Middle-East Region. UIC. Available at: https://uic.org/com/IMG/pdf/presentation_of_middle_east_region.pdf.

19. (2025). Outlook for Ukrainian Agricultural Market with Results for 2024. Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur. Available at: <https://www.agroberichtenbuitenland.nl/documenten/2025/01/31/ukrainian-agricultural-market-outlook>.

20. (2026). Ukraine's agricultural exports hit \$22.6 billion, Asian, African, and Middle Eastern markets expand. About past, present and future of Ukraine. Available at: <https://odessa-journal.com/public/ukraines-agricultural-exports-hit-226-billion-asian-african-and-middle-eastern-markets-expand>.

21. *Mykhailova, M., Yatsenko, O., Zavadzka, Y., Afanasieva, O., Haas, R.* (2023). «The War in Ukraine and its Impact on Global Agricultural Trade (Auswirkungen des Ukrainekriegs auf den globalen Agrarhandel)». *Die Bodenkultur: Journal of Land Management, Food and Environment*. Vol. 74. Issue 2. pp. 91–105. DOI: <https://doi.org/10.2478/boku-2023-0008>. SSN: 0006-5471. Available at: <https://content.sciendo.com/view/journals/boku/boku-overview.xml>.

22. *Zavadzka, Y., Shlapak, A., Yatsenko, O., Iatsenko, O., Mykhailova, M., Dluhopolskyi, O.* (2025). Sustainable and Resilient International Agricultural Trade: Global Uncertainty and Regional Reactions». *Problemy Ekorozwoju*. № 20(2). pp. 101–113. DOI: <https://doi.org/10.35784/preko.7276>.

23. *Zavadzka, Y, Iatsenko, O., Fiore, M, Yatsenko, O., Khrystenko, O., Lyskova, L.* (2026). «Scenario modeling of grain production potential in conditions of military risk: the case of Ukraine». *Front. Sustain. Food Syst.* Vol. 10. DOI: <https://doi.org/10.3389/fsufs.2026.1737907>. URL: <http://dx.doi.org/10.3389/fsufs.2026.1737907>.

24. *Iatsenko, O., Stasys, R., Tsygankova, T., Yatsenko, O., Rudenko, V., Hurenko, D.* (2025). Agrot trading in the system of new formats of international trade relations. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. Vol. 47 No. 4. pp. 658–669. DOI: <https://doi.org/10.15544/mts.2025.52>.

25. *Kudlaenko, S., Yatsenko, O., Lunova, T., Iatsenko, O., Sharuk, T., Dendeberia, D.* (2025). Strategic management and improvement of national export support and promotion systems to ensure sustainable development». *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. № 4(63). pp. 280–295. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcapter.4.63.2025.4811>.

26. *Yatsenko, O., Iatsenko, O., Yaremko, K.* (2025). «Competitive environment and agritraders leadership in the global grain market». *Collection of Scientific Papers "Scientific Notes"*. № 41 (4). pp. 408–426. DOI: http://doi.org/10.33111/vz_kneu.41.25.04.29.203.20.

27. *Matuszak, S.* (2025). Ukraine's trade in 2024: restoration of logistical routes. *OSW. Analyses*. Available at: <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2025-01-17/ukraines-trade-2024-restoration-logistical-routes>.

Abstract.

Iatsenko O., Lukashenko R., Yatsenko O. Development of foreign food hubs as a tool for strategic agrot trading in countries of the Global South.

This article examines the role and prospects of developing overseas food hubs as a strategic tool for agricultural trade in the Global South. It analyzes the evolution of international trade in agricultural products, contemporary approaches to defining food hubs, and the roles of food hubs within global supply chains. It summarizes scientific approaches to defining the nature of food hubs in the logistical integration of small and medium-sized

enterprises. Attention is paid to the prospects of using food hubs to expand the presence of Ukrainian small- and medium-sized exporters in markets across Africa, Asia, the Middle East, and Latin America. The economic, demographic, and food indicators of Global South countries are analyzed, and factors shaping long-term demand for food products and corresponding opportunities for Ukrainian businesses are identified. Based on an analysis of international trade statistics, the regions and commodity groups with the greatest potential for Ukrainian agricultural exports are identified. Possible areas of specialization for food hubs are proposed, depending on the needs of individual regions of the Global South and their food structures. It has been established that food hubs can perform a wide range of functions that facilitate logistical operations for small and medium-sized enterprises. Hubs can provide logistical functions and serve as centers for certification, marketing, product adaptation, and the coordination of interactions between producers and end consumers in remote markets. The practical value of the study lies in the possibility of using the results obtained to formulate strategies for the development of Ukrainian agricultural exports, diversifying foreign markets, improving support mechanisms for small and medium-sized enterprises in export, and strengthening the position of Ukrainian agricultural products in the global food security system.

Keywords: Food hubs, Global South, agritrading, export infrastructure, food security, Ukrainian exports.

Стаття надійшла до редакції / Received 15.05.2026 Прийнята до друку / Accepted 25.05.2026 Оpubліковано / Published 31.05.2026

Бібліографічний опис статті:

Яценко О.М., Лукашенко Р.В., Яценко О.М. Розвиток закордонних продовольчих хабів як інструмент стратегічного агротрейдингу в країнах Глобального Півдня. Актуальні проблеми інноваційної економіки та права. 2026. № 2. С. 25-31.

Iatsenko O., Lukashenko R., Yatsenko O. Development of foreign food hubs as a tool for strategic agritrading in countries of the Global South. Actual problems of innovative economy and law. 2026. No. 2, pp. 25-31.

УДК: 005.35:336.6; JEL classification: G32, M14, Q56

DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2026-2-6>

НІЦЕНКО Віталій Сергійович, д.е.н., професор, професор кафедри підприємництва та маркетингу, Інститут економіки та менеджменту, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, <http://orcid.org/0000-0002-2185-0341>

ГАНЖУРЕНКО Ірина Валеріївна, доктор економічних наук, професор кафедри менеджменту, економіки та туризму, Львівський інститут ПриАТ «ВНЗ «МАУП», <https://orcid.org/0000-0003-4151-123X>

ПЕТРЕНКО Ольга Павлівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри економічної теорії і економіки підприємства, Одеський державний юридичний університет, <https://orcid.org/0000-0001-9722-3785>

ІНТЕГРАЦІЯ ФАКТОРІВ ESG У ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ ПІДПРИЄМСТВ: НОВІ ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ

Ніценко В.С., Ганжуренко І.В., Петренко О.П. Інтеграція факторів ESG у фінансовий аналіз підприємств: нові виклики та можливості.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та змістовна характеристика інтеграції факторів ESG у фінансовий аналіз українських підприємств, що проходять процес постконфліктної відбудови та європейської інтеграції. У дослідженні застосовуються загальні наукові методи: системний підхід для структуривання компонентів інтеграції ESG, порівняльний аналіз для зіставлення традиційних фінансових моделей з моделями, що враховують нефінансові показники, а також класифікаційно-аналітичні методи для визначення впливу змін у законодавстві на політику корпоративного сталого розвитку. Встановлено, що інтеграція ESG охоплює екологічні показники (викиди, використання ресурсів), соціальні аспекти (добробут працівників, відносини з громадою) та структури управління (нагляд ради директорів, етична поведінка), причому цифровізація слугує ключовим фактором, що сприяє відповідальному управлінню. Інституційні зміни, зокрема вимоги щодо приведення у відповідність до стандартів ЄС, правила зеленого фінансування, політика енергетичної безпеки та вимоги щодо прозорості, створюють як можливості для залучення відповідальних інвестицій, так і додаткові вимоги щодо дотримання нормативних вимог. Систематизовано чотири групи інструментів оптимізації: стратегічне прогнозування з моделюванням сценаріїв, розподіл ресурсів на основі даних, інтегровані рамки управління ризиками та партнерства з багатьма зацікавленими сторонами. Ефективна інтеграція ESG вимагає переходу від періодичної звітності до постійного моніторингу сталого розвитку, від рішень, заснованих на досвіді, до аналітики, заснованої на нефінансових показниках, та від ізольованих дій до кластерної співпраці. Стратегії інтеграції, такі як вертикальна координація, горизонтальні альянси, інноваційні кластери, партнерства у ланцюгах створення вартості та цифрові платформи, змінюють транзакційні витрати та забезпечують економію масштабу. Подальший розвиток ESG-системи вимагає стійких інституційних реформ, адаптації до кліматичних змін, гармонізації зі стандартами сталого розвитку ЄС та комплексних систем моніторингу, що охоплюють фінансові, операційні та екологічні ключові показники ефективності. Українські підприємства, що впроваджують систематичну інтеграцію ESG, підвищують конкурентоспроможність на внутрішньому та міжнародному ринках, забезпечують довгострокову ефективність використання ресурсів, залучають інвестиції після конфлікту та сприяють досягненню цілей національної економічної безпеки, одночасно просуваючи цілі сталого розвитку через відповідальні практики управління.

Ключові слова: ESG, сталий розвиток, нефінансові показники, відповідальне управління, інвестиції, корпоративний фінансовий аналіз.

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons CC-BY 4.0

© НІЦЕНКО Віталій Сергійович, ГАНЖУРЕНКО Ірина Валеріївна, ПЕТРЕНКО Ольга Павлівна, 2026

Statement of the problem in general. Following wartime disruption, economic volatility, and rising international pressure for corporate transparency, Ukrainian companies must update their assessment methods to ensure lasting viability. Greater demands from foreign lenders, regulatory shifts tied to EU alignment, and heightened awareness of environmental and social risks require moving beyond standard financial metrics toward frameworks that include non-financial indicators. Incorporating ESG elements into corporate evaluations enables better risk identification, improved resource allocation, and deeper trust with investors across sectors such as agriculture, metallurgy, and renewable energy. Adopting responsible management practices, unified data systems, and sustainable development benchmarks enhances credibility, operational savings, and access to green financing [1-3].

At the same time, local analysts and business leaders face fragmented data, limited expertise in responsible management, and cultural resistance to sustainable development principles. Technological gaps across regions, weak analytical capabilities among smaller firms, and difficulties in meeting international ESG disclosure standards pose significant barriers to adoption. Government initiatives

promoting convergence with EU sustainability rules aim to address these shortcomings, while the rising role of impact funds, carbon-adjusted trade policies, and value-chain audits is reshaping corporate valuation. This study examines how ESG integration transforms financial diagnostics in Ukraine, classifies key non-financial indicators, and offers a framework for building adaptive strategies that attract responsible investments and advance sustainable development in the post-crisis economy.

Analysis of the latest research and publications. The integration of ESG factors into corporate financial analysis represents a complex transformation shaped by regulatory evolution, investor expectations, and sector-specific dynamics. Recent scholarly works highlight the necessity of structured frameworks that capture both quantitative non-financial indicators and qualitative governance mechanisms across different economic contexts.

Leifura and Bazhenova [4] examine how environmental, social, and governance criteria affect market valuation across five industrial sectors, confirming that ESG performance exerts a statistically significant yet industry-differentiated influence on valuation multiples, with capital-intensive sectors demonstrating stronger premiums from sustainable